

Εγκληματολογία

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ • ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Καθηγήτρια Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

**(ΑΝ)ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑΡΧΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ**

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ
Καθηγήτρια Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

(ΑΝ)ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑΡΧΩΝ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ

Ανάτυπο από την «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»
Τεύχος 1 / Έτος 2012

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα • Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

(Αν)ασφάλεια καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς και νέες μορφές αστυνόμευσης*

ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ, Καθηγήτριας Εγκληματολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι σύγχρονες μορφές κοινοτικής αστυνόμευσης που εντάσσονται στην ευρύτερη συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική, αποσκοπούν στην ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών μέσω της δημιουργίας σχέσεων εμπιστοσύνης με την αστυνομία. Το εμπόριο αποτελεί μια βασική συνιστώσα των καθημερινών ασεακών δραστηριοτήτων και, ως εκ τούτου η καταγραφή αφ' ενός των απόψεων των καταστηματαρχών τριών περιοχών της πρωτεύουσας (κέντρο Αθήνας, κέντρο Πειραιά, μία απόκεντρη περιοχή), όπου εφαρμόστηκαν τα νέα μέτρα αστυνόμευσης και αφ' ετέρου, οι συνεντεύξεις με αστυνομικούς της γειτονιάς, της ομάδας ΔΙΑΣ και Διοικητές των ΑΤ των περιοχών αυτών αποτελεί μια πρώτη μορφή αξιολόγησης της εφαρμογής τους αλλά και μια γενικότερη εγκληματολογική διερεύνηση του ρόλου τους στην ανασφάλεια και το φόβο του εγκλήματος.

The main aim of the contemporary forms of Community Policing comprised in the widely Participatory Policy is to reinforce the citizens' feeling of safety by establishing relationships of trust with the police. Trade is a key component of the everyday city activities and thus, the combination of the recorded shopkeeper's perceptions from three different Capital's regions (Centre of Athens, Piraeus Centre and a suburban area) where the new policing measures were applied, along with interviews from neighborhood-police-officers, DIAS officers and the Police Commissioners of these areas, resulted not only in an initial form of evaluation on these policies' practices but also in a broader criminological examination on their role regarding the feeling of insecurity and the fear of crime.

Η κοινοτική πρόληψη του εγκλήματος περιλαμβάνει "παρεμβάσεις σχεδιασμένες για να αλλάξουν τις κοινωνικές συνθήκες που επηρεάζουν τη διάπραξη εγκλημάτων σε περιοχές κατοικίας"¹. Η έννοια αυτή, συνδεδεμένη με την *οικολογική προσέγγιση της Σχολής του Σικάγου* και το πρώτο πρόγραμμα *περιβαλλοντικής πρόληψης* που εφαρμόστηκε υπό την επιστημονική ευθύνη του C.Shaw το 1932 και είναι γνωστό ως "*Chicago Area Project*"² ενέπνευσε σε μεγάλο βαθμό την *Community Oriented Policing (COP)* που αποσκοπεί στη μείωση της εγκληματικότητας μέσα από τη βελτίωση των γενικότερων κοινωνικών συνθηκών οι οποίες συνδέονται με αυτήν και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Η συγκεκριμένη μορφή αστυνόμευσης εμπλέκει και την κοινότητα σε μια διαδικασία συνεργασίας, ώστε να επιλύσει τα προβλήματα που την αφορούν, μέσα από τη συμμετοχή και τη διεταιρικότητα³. Η *Problem Oriented Policing (POP)* συνιστά μια μάλλον στοχευμένη στρατηγική αλλά στην πρακτική εφαρμογή οι δύο αυτές μορφές αλληλεπικαλύπτονται⁴.

Σχετική με τα παραπάνω είναι και η *περιστασιακή πρόληψη* (situational prevention), η οποία «αξιοποιεί» τη διαδικασία των προσφερόμενων ευκαιριών προκειμένου να απομακρύνει ή να δυσχεράνει την εγκληματική δράση εναντίον τους, μέσα από το σχεδιασμό προϊόντων,

υπηρεσιών, περιβάλλοντος ώστε να μην είναι ευάλωτα⁵. Σε συνδυασμό και με δράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος που αξιοποιούν κυρίως τη συμμετοχή των κατοίκων της περιοχής καθώς και της κατάλληλης τεχνικής υποστήριξης, η περιστασιακή πρόληψη δεν αποσκοπεί στην αλλαγή της προσωπικότητας του εγκληματία (με την κοινωνικοποίηση του οποίου ασχολείται η γενική κοινωνική πρόληψη) αλλά μόνο στην αλλαγή της απόφασής του ή της δυνατότητάς του να διαπράξει τα συγκεκριμένα εγκλήματα⁶. Η μείωση των ευκαιριών μπορεί να επιτευχθεί είτε με τη μείωση της ελκυστικότητας του εγκλήματος είτε με τη μείωση των φυσικών ευκαιριών για έγκλημα, δυσχεραίνοντας τη διάπραξή του⁷. Παρόμοιες πολιτικές συνδυάζονται κατά κύριο λόγο με την *κοινοτική αστυνόμευση*, με αντιπροσωπευτικό το μέτρο της «επιτήρησης της γειτονιάς». Μεγαλύτερα μειονεκτήματα της συγκεκριμένης μορφής πρόληψης είναι η μετατόπιση της εγκληματικότητας και η υπερβολική επέκταση της επιτήρησης εις βάρος των ατομικών ελευθεριών, όπως στην περίπτωση της μηδενικής ανοχής⁸.

* Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2009-10, σε συνεργασία με τις κ.κ. *Αγγελική Πατελάκη & Βασιλική Λέκκα*, ΜΔΕ Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου, στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού μαθήματος της συγγραφέως «*Ασεακή εγκληματικότητα, αίσθημα ανασφάλειας και τιμωρητικότητα στη σύγχρονη ελληνική και ευρωπαϊκή πραγματικότητα*».

1. M.Tonry & D.Farrington, "Strategic approaches to crime prevention", in M.Tonry & D.Farrington (Eds), *Building a safer society*, University of Chicago Press, Chicago, 1995, 1-20 (2).
2. Εφαρμόστηκε αρχικά σε έξι περιοχές του Σικάγου και περιελάμβανε ποικίλα προγράμματα αναβάθμισης των υποδομών τους και ενίσχυσης της έννοιας της κοινότητας στους κατοίκους τους. Βλ. T.Hope, "Community Crime Prevention", στο M.Tonry & D.Farrington (Eds), *Building a Safer Society. Strategic Approaches to Crime*, University of Chicago Press, Chicago, 1995, σ.27.
3. S.Virta, "Community Policing", E.McLaughlin & J.Muncie, *The Sage Dictionary of Criminology*, 2nd ed., Sage, London, Thousand Oaks, N.Delhi, 2006, 52-54.
4. Το ίδιο.

5. Χ.Ζαραφώνιτου, *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003 και οι εκεί παραπομπές.
6. P.Ekblom, "Situational crime prevention", in E.MacLaughlin and J.Muncie, *The Sage Dictionary of Criminology*, όπ.παραρ., 2006, 383-385.
7. Adam Grawford: "The Local Governance of Crime. Appeals to Community and Partnerships", *Gladerdon Studies in Criminology*, Oxford University Press, New York 1999, σελ. 28-31.
8. Η νεοϋορκέζικη αυτή εμπειρία προήλθε από τον πρώην αστυνομικό επιθεωρητή William Bratton (W.J. Bratton, « Crime is down in N.York city: Blame the police", N.Dennis (Ed.), *Zero tolerance: Policing a free society*, London, Institute for Economic Affairs, 1997, σ.σ.29-42). Το μοντέλο της «μηδενικής ανοχής», ενδυναμωμένο από τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, επηρέασε το σύνολο και των ευρωπαϊκών πολιτικών. Πρόκειται, πάντως, για ένα «αντιπαραθετικό» πρότυπο, το οποίο αντιμετωπίζει εξίσου αυστηρά τα βαριά εγκλήματα και τις «αντικοινωνικότητες» και θέτει σε κίνδυνο τις ατομικές ελευθερίες των πολιτών και ιδίως ορισμένων περιθωριοποιημένων ομάδων. Βλ. A.Crawford, *Crime prevention and community safety*, όπ.παραρ., 1998, σ.154 και T.Τζαννετάκη, *Ο νεοσυντηρητισμός και η πολιτική της μηδενικής ανοχής*, εκδ. Α.Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.

Η περιστασιακή πρόληψη συνδέεται κατ' εξοχή με την προσέγγιση της 'ορθολογικής επιλογής' (rational choice)⁹ και της 'καθημερινής δραστηριότητας' (routine activity)¹⁰, σύμφωνα με τις οποίες οι εγκληματίες αναζητούν όφελος από το έγκλημα και για το λόγο αυτό επιλέγουν την πράξη που θα διαπράξουν μεταξύ μιας σειράς εναλλακτικών, αξιολογώντας την ύπαρξη των απαραίτητων συνθηκών (τόπος, χρόνος, δεκτικό θύμα, απουσία φύλαξης) για τη διάπραξη ενός εγκλήματος. Η προσέγγιση αυτή διαφοροποιείται από αντίστοιχες περί παθολογίας του δράστη αλλά βρίσκει μεγαλύτερη εφαρμογή στα εγκλήματα που έχουν ως κίνητρο και στόχο το κέρδος¹¹.

Σε κάθε περίπτωση, ο ρόλος της συμμετοχής των πολιτών είτε ως εθελοντών συνεργαζόμενων για την εφαρμογή του συμμετοχικού μοντέλου είτε ως τοπικής κοινωνίας θετικά διακείμενης προς την υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων, είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Όπως, όμως, προκύπτει από την έως τώρα διεθνή εμπειρία, οι προσπάθειες αυτές δεν είναι άμοιρες προβλημάτων. Μία από τις προϋποθέσεις επιτυχίας του είναι και η οριοθέτηση της εθελοντικής συμμετοχής των κατοίκων, η διασαφήνιση των προϋποθέσεων και των κινήτρων τους καθώς και ο ορθός συντονισμός των δράσεων¹².

Η Ελλάδα δεν έχει παράδοση κοινοτικής πρόληψης γενικότερα, με εξαίρεση τη θέσπιση των *Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Εγκληματικότητας*¹³. Πρόσφατα, το ενδιαφέρον της Πολιτείας στράφηκε στην ενίσχυση της αστυνόμευσης της εγγύτητας, η οποία περιελήφθη στο πρόγραμμα αντεγκληματικής πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, κατά τρόπο ώστε η «συμμετοχικότητα στην αντεγκληματική πολιτική» να αποτελεί έναν εκ των τριών βασικών πυλώνων του κεντρικού στρατηγικού στόχου που είναι «*Σύγχρονη, αποτελεσματική αστυνομία, κοντά στον πολίτη*» και προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσα από τη συνεργασία της ΕΛ.ΑΣ. με συναρμόδιες αρχές και κοινωνικούς φορείς¹⁴.

Στο πλαίσιο αυτό επαναδραστηριοποιήθηκε τον Ιανουάριο 2010 ο «αστυνομικός της γειτονιάς», με αναβαθμισμένο και εξειδικευμένο ρόλο, καθώς είχε αρχίσει να εφαρμόζεται πιλοτικά από το 2003¹⁵. Οι 218 αστυνομικοί της γειτονιάς που τοποθετήθηκαν σε συνολικά 45 Αστυνομικά Τμήματα της χώρας, περιπολούν με δίκυκλα στις γειτονιές ανά δύο, είναι ένστολοι και ασκούν καθήκοντα προληπτικής αστυνόμευσης¹⁶. Σύμφωνα με το σχετικό Π.Δ. ο «Αστυνομικός της Γειτονιάς» προσεγγίζει, σε συνεργασία με τους κατοίκους και τους τοπικούς φορείς, τα προβλήματα¹⁷ που σχετίζονται με την ασφάλεια στις γειτονιές, παρεμβάινει για την επίλυσή τους, συμβάλλει στην πρόληψη της εγκληματικότητας και ενδυναμώνει το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών. Ο τότε Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας παρατήρησε χαρακτηριστικά πως «*Ο θεσμός του Αστυνομικού της Γειτονιάς είναι ένας νέος θεσμός, που έρχεται να απαντήσει στην ανάγκη των πολιτών για ασφάλεια. Γι' αυτό και η ανταπόκριση είναι θετική. Σκοπός μας είναι ο θεσμός αυτός να αναπτυχθεί σε όλη τη χώρα. Επιδιώκουμε να είμαστε κοντά στον πολίτη και να ανταποκρινόμαστε θετικά στα προβλήματα της καθημερινότητάς του*».¹⁸

Την ίδια εποχή, δημιουργήθηκαν και οι μονάδες Δίκυκλης Αστυνόμευσης (ΔΙ.ΑΣ.), με 2004 αστυνομικούς στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας και 444 σε εκείνη της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι επιβαίνουν σε μοτοσικλές μεγάλου κυβισμού ανά δύο και περιπολούν στις γειτονιές των πόλεων βάσει σχεδιασμού που στηρίζεται κυρίως στην έκταση της κάθε περιοχής και στη χαρτογράφηση του εγκλήματος¹⁹. Η δράση της έχει κυρίως προληπτικό αλλά και κατασταλτικό χαρακτήρα, με στόχο τη μείωση των δεικτών εγκληματικότητας και την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών.

Η συχνή αναφορά στη μείωση της ανασφάλειας των κατοίκων είναι εν γένει χαρακτηριστική των μορφών συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και κοινοτικής πρόληψης, όμως στην ελληνική περίπτωση αντανακλά, ειδικότερα, τις πολύ μεγάλες διαστάσεις φόβου του εγκλήματος των Ελλήνων πολιτών, που είναι οι μεγαλύτερες συγκριτικά με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες²⁰. Οι διαστάσεις της ανασφάλειας είναι ακόμα μεγαλύτερες μεταξύ των κατοίκων της Αθήνας²¹. Ενδεικτικά

9. D.B.Cornish & V.Clarke, "The Rational Choice Perspective", στο R.Wortley & L.Mazerolle, *Environmental Criminology and Crime Analysis*, Willan Publ., USA, 2008, 21-47.

10. M.Felson, *Crime and everyday life*, 2nd ed., Thousand Oaks, CA, Pine Forge Press, 1997 & Clarke R.V. and Felson M. (Eds), *Routine activity and rational choice*, London, Transaction, 1993.

11. K.Pease, "Rational choice theory" in E.MacLaughlin and J.Muncie, *The Sage Dictionary of Criminology*, όπ.παράρ., 2006, 339-341.

12. Χ.Ζαράφωνιτου, «Τοπική κοινωνία και αντεγκληματική πολιτική: Όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής των πολιτών στις κοινοτικές μορφές πρόληψης της εγκληματικότητας», στο Ε.Φασούλα, Φ.Μηλιώνη, *Κοινωνία, Έγκλημα, Εθελοντισμός*, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, 25, Εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011, 45-61.

13. Τα οποία θεσπίστηκαν με το ν. 2713/1999 (άρ.16) και συμπληρώθηκαν με την ΥΑ 3002/1/14-στ' του Υπουργού Δημόσιας Τάξης για τη «Ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων Πρόληψης Εγκληματικότητας και συνεργασίας αυτών με αρμόδιες αρχές και φορείς» (ΦΕΚ 12/14-1-2002). Βλ. Ch.Zarafonitou, "New tendencies in prevention policy in Greece: Local Crime Prevention Councils and the partnership model", στον *Τιμητικό Τόμο για την Α.Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*, Τ.Β', Νομική Βιβλιοθήκη-Bruyland, Αθήνα-Βρυξέλλες 2003, σ.σ. 1563-1573. Βλ. επίσης Θ.Παπαθεοδώρου, «Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της εγκληματικότητας, ένα όργανο συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής», στο *Ποινική Δικαιοσύνη*, 6/1999, σ.σ.602-607 και Γ.Πανούσης, «Prévention dans la ville : cela nous concerne tous», στο *Εγκληματολογικοί Ανασχεδιασμοί*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σ.σ.313-318. Με το Ν. 3387/2005 ιδρύθηκε το Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης και τα συμβούλια αυτά μετονομάστηκαν σε Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας, (Βλ. Ν.Κουράκης (Επιμ.), *Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας*, Α.Σάκκουλας, ΕΠΕΕ 8, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007).

14. *Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη-Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας: http://www.yptp.gr/images/stories/FILES09antegklimatiki_politiki_2010-2014.pdf*

15. 74Α' του Π.Δ.141/1991.

16. Αστυνομική Ανασκόπηση, τ. 259, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010.

17. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από τον ιστότοπο της Ελληνικής Αστυνομίας και στοιχεία που δημοσιεύονται στον ημερήσιο Τύπο (ενδεικτικά στην εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ της 1/2/2010): Περισσότερες από 70 χιλιάδες υποθέσεις διαχειρίστηκαν Αστυνομικοί της Γειτονιάς από τον Ιούνιο έως τον Δεκέμβριο του 2010. Ειδικότερα μέσα στο τελευταίο εξάμηνο του 2010 οι αστυνομικοί διαχειρίστηκαν 74.639 ζητήματα αστυνομικού και ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος. Πιο αναλυτικά πραγματοποίησαν 1.674 επεμβάσεις σε περιπτώσεις αυτοφώρων αδικημάτων (όπως ληστείες, κλοπές, φθορές, ναρκωτικά κ.λπ.) ενώ κατέθεσαν (415) μηνύσεις για αδικήματα σχετικά με τη λειτουργία καταστημάτων, την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινή ησυχία - ηχορύπανση, την οδική ασφάλεια κ.λπ.

18. *Αστυνομική Ανασκόπηση*, τ. 259, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010, σ.σ. 16-17.

19. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της ΕΛ.ΑΣ (www.astynomia.gr) και την «Αστυνομική Ανασκόπηση», Μαρτίου - Απριλίου 2010, τ.260. Στην πρώτη φάση του προγράμματος οι αστυνομικοί της ΔΙ.ΑΣ., περιπολούν, από νωρίς το πρωί ως αργά τα μεσάνυχτα, στην περιοχή της ευθύνης τους, ενώ βρίσκονται σε διαρκή κίνηση, ερχόμενοι σε επαφή με κατοίκους και καταστηματάρχες των περιοχών. Ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε περιοχής θα υπηρετούν και οι αντίστοιχες ομάδες αστυνομικών, δηλαδή από μία μέχρι τέσσερις ομάδες. Οι αστυνομικοί που στελεχώνουν την ομάδα Δίκυκλης Αστυνόμευσης ακολούθησαν εξειδικευμένη και ταχεία εκπαίδευση.

20. Χ.Ζαράφωνιτου, "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence", in Ch.Zarafonitou (Guest Editor), Special Issue "Fear of crime. A comparative approach in the European context", *CRIMINOLOGY*, October 2011, pp.50-63

21. Το ίδιο.

είναι τα ποσοστά που καταγράφκαν κατά τα έτη 1998 (58,7%)²², 2004 (52,7%)²³, 2005 (55%)²⁴, 2006 (56,5%)²⁵ και 2010 (58,9%)²⁶.

Μεταξύ των παραγόντων που συνδέονται με την ανασφάλεια είναι και η έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία²⁷. Οι πρώτες έρευνες για το φόβο του εγκλήματος επισήμαναν τον καθοριστικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η παρουσία της αστυνομίας, ειδικά όταν είναι αποτελεσματική και αποδεκτή από την τοπική κοινωνία²⁸. Ο ρόλος αυτός γίνεται ακόμα σημαντικότερος στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου η αστυνομία προσλαμβάνεται ως "ένας οργανισμός στην υπηρεσία του τοπικού πληθυσμού" και, άρα, η ικανοποίηση από τις αστυνομικές υπηρεσίες "αποτελεί ένα 'λογικό' κριτήριο αξιολόγησής της"²⁹. Στην κατεύθυνση αυτή, τα ερευνητικά ευρήματα δείχνουν πως εκείνοι που αισθάνονται εντονότερο φόβο είναι οι πιο ανικανοποίητοι από το αστυνομικό έργο και όσοι επιζητούν περισσότερη αστυνόμευση³⁰.

Η εν λόγω εικόνα επαληθεύεται και από τις ελληνικές έρευνες³¹, σύμφωνα με τις οποίες οι κάτοικοι της Αθήνας κατέγραφαν το 2004, υψηλά ποσοστά αρνητικής αξιολόγησης του αστυνομικού έργου, εφόσον τα τρία τέταρτα περίπου των ερωτηθέντων αξιολόγησαν το αστυνομικό έργο ως «λίγο ή καθόλου αποτελεσματικό» (71,8%). Η παραπάνω αξιολόγηση είναι ακόμα αρνητικότερη όταν προέρχεται από τα θύματα (75,8%) ή εκείνους που εκφράζουν αισθήματα ανασφάλειας (77,6%).

Πίνακας 1: Αξιολόγηση αστυνομικού έργου στην περιοχή κατοικίας, Αθήνα 2004

Αξιολόγηση	Σύνολο δείγματος		Ανασφαλείς		Θύματα	
Αποτελεσματικό	122	28.2%	53	22.4%	22	24.2%
Αναποτελεσματικό	310	71.8%	184	77.6%	69	75.8%
Σύνολο	432	100%	237	100%	91	100%

22. Χ.Ζαραφώνιτου, *Ο φόβος του εγκλήματος. Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης, Εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002, ελληνικά/αγγλικά.

23. Ch.Zarafonitou & A.Tseloni, "Fear of crime and victimisation: A multivariate multilevel analysis of competing measurements", *European Journal of Criminology*, vol.5, 2008, 387-409.

24. Van Dijk, J.J.M., Manchin, R., Van Kesteren, J.N., Hideg, G., *The burden of crime in the EU. A comparative analysis of the European Survey of Crime and Safety (2005 EU ICS)*, Gallup Europe, Brussels, 2007.

25. Χ. Ζαραφώνιτου, Ν. Κουράκης & Συνεργάτες, *(Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική πολιτική*, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, εκδ. Α.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009

26. Σύμφωνα με την εδώ παρουσιαζόμενη έρευνα σε δείγμα καταστηματαρχών Αθηνών και Πειραιώς: Χ.Ζαραφώνιτου (Επιστ.Υπεύθ.), Β.Λέκκα, Α.Πατελάκη (Συνεργ.), «*Νέες μορφές αστυνόμευσης και η επίδρασή τους στο αίσθημα ασφάλειας των καταστηματαρχών Αθήνας και Πειραιά*», δημοσίευτη έρευνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2010.

27. Jackson, J., Bradford, B., Hohl, K. and Farrall, S., 'Does the Fear of Crime Erode Public Confidence in Policing?', στο *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 3, 1, 2009, 100-111.

28. St. Box, C. Hale, G. Andrews, "Explaining fear of crime", στο *British Journal of Criminology*, Vol.28, 1988, 340-356(353).

29. M. Killias, *Précis de Criminologie*, Staempfi Editions SA Berne, 2001, 429

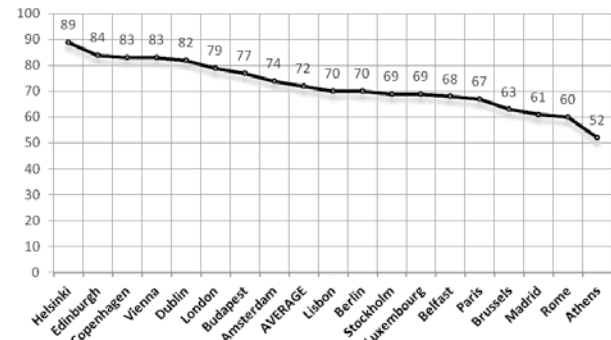
30. U.Zvekic, « Les attitudes des victimes envers la police et la punitivité: résultats des sondages internationaux de victimisation », στο *Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique*, τ.1/1997, 3-16 (8).

31. Ch.Zarafonitou, "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence", in Ch.Zarafonitou (Guest Editor), Special Issue "Fear of crime. A comparative approach in the European context", *CRIMINOLOGY*, October 2011, pp.50-63

Πηγή: Χ. Ζαραφώνιτου, *Ανασφάλεια, φόβος του εγκλήματος και στάσεις των κατοίκων της Αθήνας απέναντι στο εγκληματικό φαινόμενο*, Δημοσίευτη έρευνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2004.

Η αξιολόγηση του αστυνομικού έργου στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πρωτευουσών δείχνει ότι οι κάτοικοι της Αθήνας εξέφρασαν τις αρνητικότερες αξιολογήσεις και κατατάσσονται στην τελευταία θέση, εφόσον μόνο το 52% έκριναν ως καλό το έργο της αστυνομίας.

Διάγραμμα 1: Αξιολόγηση της αστυνομίας στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. % κατοίκων που ανέφεραν ότι η αστυνομία κάνει καλή δουλειά

Πηγή: Van Dijk, J.J.M., Manchin, R., Van Kesteren, J.N., Hideg, G. (2007). *The burden of crime in the EU. A comparative analysis of the European Survey of Crime and Safety (2005 EU ICS)*, Gallup Europe, Brussels.

Στη βάση των παραπάνω αξίζει να διερευνηθεί εάν οι νέες μορφές αστυνόμευσης, έξι μήνες μετά την έναρξη της εφαρμογής τους στην ελληνική πρωτεύουσα, άρchiσαν να αποδίδουν στο επίπεδο της μείωσης της καθημερινής ανασφάλειας και της βελτίωσης της εικόνας της αστυνομίας στις κοινωνικές αναπαραστάσεις.

Βάσει των προαναφερθέντων, τα χαρακτηριστικά των δύο παραπάνω σωμάτων (ΔΙΑΣ & ΑτΓ) καθώς και το θεωρητικό υπόβαθρο θέσπισής τους αναδεικνύουν ως θεμελιώδεις συνιστώσες τους:

- την εγγύτητα στους πολίτες και τα προβλήματά τους,
- την αμεσότητα της δράσης τους και άρα την επιδίωξη της αποτελεσματικότητάς της,
- την προσεγγισιμότητά τους από τους πολίτες,
- τη θεατότητά τους (ώστε να λειτουργούν αποτρεπτικά στην τέλεση αδικημάτων)
- την εφαρμογή τους σε τοπικό επίπεδο και
- τη δυνατότητα συνεργασίας με τοπικούς φορείς και τους πολίτες.

Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι ενδεικτικά της προπεριγραφείσας κοινωνικής αστυνόμευσης και συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία αποσκοπεί στην εμπέδωση της εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στην αστυνομία και –κατ' επέκταση– του αισθήματος ασφάλειάς τους. Μια βασική συνιστώσα των καθημερινών αστατικών δραστηριοτήτων αποτελεί το εμπόριο. Η καταγραφή αφ' ενός των απόψεων των καταστηματαρχών ή/και των υπαλλήλων εμπορικών καταστημάτων τριών (3) περιοχών της πρωτεύουσας (κέντρο Αθήνας, κέντρο Πειραιά, μία απόκεντρη περιοχή, όπου εφαρμόστηκαν τα νέα μέτρα αστυνόμευσης) και οι συνεντεύξεις με αστυνομικούς της γειτονιάς, της ομάδας ΔΙΑΣ και Διοικητές των ΑΤ των περιοχών αυτών αποτελεί μια πρώτη μορφή αξιολόγησης της εφαρμογής τους, πολλώ μάλλον, εφόσον δεν υπάρχει παρόμοια εμπειρική διερεύνηση στον ελληνικό χώρο³².

32. Ενδεικτική πρόσφατη διεθνής βιβλιογραφία:

• Ch. Mouhanna, Coll. D.Arrieau, *Quel service pour quel public? Une tentative d'évaluation chiffrée de l'image de la Police dans la population*

Το πρώτο σκέλος της έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσα από τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων από αντιπροσωπευτικό δείγμα καταστημάτων της κάθε περιοχής, βάσει στρωματοποιημένης ανάλυσης, μετά την χαρτογράφηση των ορίων τοπικής αρμοδιότητας των παραπάνω ΑΤ στους χάρτες των περιοχών της έρευνας. Αρχικά καταγράφηκε το σύνολο των καταστημάτων και στη συνέχεια επελέγη το 10% κάθε ειδικότερης κατηγορίας. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων στις παραπάνω περιοχές έρευνας πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα 1/5/2010 με 30/06/2010 και η στατιστική επεξεργασία των συλλεχθέντων δεδομένων έγινε με το δόκιμο για κοινωνικές έρευνες στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

Το δεύτερο σκέλος της έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπροσώπους των αστυνομικών της γειτονιάς (ΑτΓ), των εποχούμενων ομάδων (ΔΙΑΣ) καθώς και με τους διοικητές ή υποδιοικητές των εν λόγω Αστυνομικών Τμημάτων (ΑΤ) και Τμημάτων Ασφαλείας αλλά και αρμόδιους για τις εν λόγω μορφές αστυνόμευσης αξιωματικούς της ΓΑΔΑ. Οι απαντήσεις καταγράφηκαν με τη μορφή που δόθηκαν και έτυχαν ποιοτικής επεξεργασίας (content analysis).

Τα κυριότερα ερευνητικά πορίσματα που προέκυψαν έως αυτή τη στιγμή από την επεξεργασία των δεδομένων που αφορούν το σκέλος της έρευνας στους αστυνομικούς, συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Διαπιστώθηκε ότι παρά την βραχύχρονη επιμόρφωσή τους, οι ΑτΓ έχουν κατανοήσει την αποστολή και τις προτεραιότητες του ρόλου τους, δίνοντας έμφαση στο στόχο της εμπέδωσης του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών και της εμπιστοσύνης τους στην αστυνομία καθώς και στην πρόληψη της εγκληματικότητας. Η στάση τους δείχνει, επιπρόσθετα, ότι είναι πεισμένοι για τη σημαντικότητα της αποστολής τους σε αντίθεση, ωστόσο, με τους λοιπούς συναδέλφους τους οι οποίοι είτε αγνοούν το ακριβές περιεχόμενο της είτε το υποβαθμίζουν συγκριτικά με τα λοιπά αστυνομικά καθήκοντα.
- Στο ερώτημα αν πιστεύουν ότι η αποστολή του ΑτΓ μπορεί να πετύχει, η στάση των Διοικητών είναι μάλλον επιφυλακτική, όπως και των μελών της ΔΙΑΣ, ενώ οι ίδιοι οι ΑτΓ πιστεύουν εν γένει στην επιτυχία της αποστολής τους επισμαίνοντας, ωστόσο, την ανάγκη συμβολής και λοιπών υπηρεσιών, την ανάγκη ενημέρωσης των πολιτών και καλύτερης οργάνωσης της Πολιτείας. Δεν λείπουν, πάντως, και 'απαισιόδοξες' απαντήσεις που αντανακλούν την πεποίθηση πως ο ΑτΓ «οδεύει προς κατάργηση».
- Παρά τη δική τους θετική στάση τόσο ως προς την αποστολή όσο και ως προς την εφαρμογή, οι ΑτΓ είναι πεισμένοι στο σύνολό τους πως οι συναδέλφοί τους την κρίνουν μάλλον αρνητικά. Πράγματι, αδιάφορα ή και αρνητικά κρίνουν την αποστολή οι Διοικητές των τριών ΑΤ και τα μέλη της ΔΙΑΣ. Πιο θετική στάση καταγράφηκε από πλευράς Αξιωματικών της ΓΑΔΑ. Το σημείο αιχμής εντοπίζεται στην τακτική απόσπασης των αστυνομικών που υπηρετούν στα ΑΤ προκειμένου να στελεχωθούν οι νέες ομάδες των ΑτΓ.
- Η στάση αυτή των ανωτέρων τους προκύπτει και από τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση σχετικά με τα θέματα που οι πολίτες ζη-

τούν να τους επιλύσουν οι ΑτΓ, τα οποία αφορούν, σύμφωνα με τους Διοικητές των ΑΤ, κυρίως επικυρώσεις εγγράφων. Οι ίδιοι οι ΑτΓ αναφέρθηκαν σε περιστατικά σχετικά με «ενοχλήσεις θορύβων, ενδοοικογενειακή βία, χρήστες ναρκωτικών, νομικές συμβουλές και επαφές με δημόσιες υπηρεσίες».

- Φαίνεται, πάντως, ότι ο ρόλος του ΑτΓ στη βελτίωση της εικόνας της Αστυνομίας στις αναπαραστάσεις των πολιτών δεν αμφισβητείται από κανέναν συνάδελφό τους ούτε ανώτερό τους. Οι ΑτΓ επισμαίνουν, επίσης, το ρόλο τους στη μείωση της ανασφάλειας των πολιτών λόγω της άμεσης επαφής που διασφαλίζει η συχνή διέλευσή τους από τη γειτονιά και το γεγονός ότι είναι προστοί και προσεγγίσιμοι.
- Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων σχετικά με τα αρνητικά στοιχεία του ΑτΓ αντανακλούν την επιχειρηματολογία μιας ουσιαστικής αξιολόγησης. Και εν προκειμένω, υπάρχει διαφοροποίηση ανάλογα με τη θέση στο αστυνομικό σώμα, με τους ΑτΓ να αναφέρονται στην απουσία ουσιαστικής στήριξης, υλικοτεχνικής υποδομής και ενημέρωσης, ενώ αξίζει να επισημανθεί η διατυπωθείσα άποψη περί αναγκαιότητας «συντονιστή των ενεργειών της ομάδας». Γίνεται, επίσης, αναφορά στη γενικότερη αρνητική εικόνα της αστυνομίας ως στοιχείο που δυσχεραίνει την επαφή τους με τους πολίτες. Από την πλευρά τους οι Διοικητές υπογραμμίζουν πως «απογομνώνονται Τμήματα», ενώ επισμαίνουν την έλλειψη εμπειρίας των ΑτΓ λόγω νεαρού της ηλικίας τους.
- Οι διαφοροποιήσεις ανάλογα με την ιδιότητα των ερωτηθέντων αποτυπώνονται ανάγλυφα στις απαντήσεις τους στο σαφές ερώτημα περί αποτελεσματικότητας του ΑτΓ. Οι δύο εκ των τριών Διοικητών ΑΤ εξέφρασαν σαφώς αρνητική αξιολόγηση και οι εκπρόσωποι της ΔΙΑΣ δεν απάντησαν. Οι ίδιοι οι ΑτΓ εκφράστηκαν, ωστόσο, ομόφωνα θετικά, αιτιολογώντας την άποψή τους μέσα από την προληπτική, αποτρεπτική και ενημερωτική για την αποστολή της ελληνικής αστυνομίας δράση τους.
- Οι ΑτΓ όλων των Τμημάτων είναι βέβαιοι για τη θετική ανταπόκριση και γενικότερα την επαινετική στάση των κατοίκων απέναντί τους λόγω της συμβολής τους στην άμβλυνση της ανασφάλειάς τους. Οι λοιποί αστυνομικοί δεν εκφέρουν άποψη. Ως παράπονα των πολιτών, οι ίδιοι οι ΑτΓ αναφέρουν το αίτημά τους για συχνότερη διέλευση από την περιοχή τους και εντονότερη παρουσία τους. Με τις απαντήσεις τους συμφωνούν και οι λοιποί ερωτηθέντες πλην των Διοικητών ΑΤ που δεν απαντούν και όπως φαίνεται και παρακάτω, και οι καταστηματαρχες των περιοχών αρμοδιότητάς τους.
- Αξιολογώντας συνολικά τις κυριότερες μορφές αστυνόμευσης το σύνολο αδιακρίτως του δείγματος πιστεύει (και ορθά) πως οι κάτοικοι αξιολογούν ως αποτελεσματικότερη μορφή αστυνόμευσης κυρίως την ομάδα ΔΙΑΣ. Την αξιολόγηση αυτή διατυπώνουν, εξάλλου, και οι ίδιοι. Ειδικά για τον ΑτΓ, ομόφωνα διατυπώνεται η άποψη πως θα μπορούσε να βελτιωθεί. Οι ίδιοι οι ΑτΓ μάλιστα προτείνουν καλύτερη οργάνωση, ενίσχυση και στήριξη καθώς και ενημέρωση του κοινού.
- Τέλος, στον προβληματισμό νόμος/τάξη και ασφάλεια/ελευθερία, οι ερωτηθέντες πιστεύουν εν γένει ότι είναι εφικτή η ασφάλεια χωρίς προσβολή των ατομικών ελευθεριών των πολιτών. Η πλειονότητα των απαντήσεων συγκλίνουν στην άποψη πως πρόκειται για ψευδοδίλημμα. Εντοπίζουν τη ρίζα κάθε προβλήματος στο επίπεδο της παιδείας κάθε κοινωνίας. Η διαφανής επιτήρηση, η ποιοτικότερη οργάνωση και η συνεργασία με τους πολίτες διασφαλίζουν την τάξη και εγγυώνται ταυτόχρονα τα δικαιώματα των πολιτών.

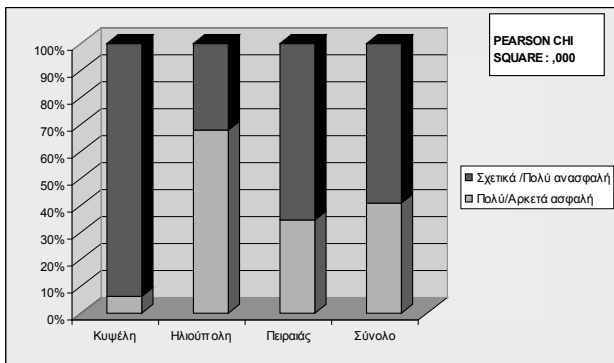
Αναφορικά με το σκέλος της έρευνας στους καταστηματαρχες, αξιοσημείωτα είναι τα σημεία σύγκλισης/απόκλισης μεταξύ καταστηματαρχών και αστυνομικών καθώς και οι διαφοροποιήσεις των απαντήσεων ανάλογα με την περιοχή της έρευνας. Τα κυριότερα ευρήματα είναι τα εξής:

face à la territorialisation, Centre d'Analyse, d'Information et d'Intervention, Convention IHESI no 99/79, Juillet 2000,

- J.Jackson, B.Bradford, "What is trust and confidence in the Police?", *Policing*, 2010, 4(3): 241-248.
- B.Bradford, J.Jackson, E.Stanko, "Contact and Confidence: revisiting the impact of public encounters with the police", *Policing and Society*, 19 (1), 2009: 20-46.
- D.Povey, K.Smith (Eds), T.Hand, L.Dodd (2009). *Police powers and procedures England and Wales 2007/8*, Home Office Statistical Bulletin.
- J.Tapio Kaariainen, "Trust in the police in 16 European countries", *European Journal of Criminology*, vol. 4(4), 2007: 409-435.
- Zarafonitou Ch. (Guest Editor), "Fear of crime. A comparative approach in the European context", Special Issue of *Criminology*, October 2011.

1. Όπως φαίνεται στο πρώτο γράφημα συνολικά είναι περισσότεροι εκείνοι που θεωρούν την περιοχική εγκατάστασps του καταστήματός τους ως «σχετικά ή πολύ ανασφαλή» (58,9% έναντι 41,1%). Οι απαντήσεις διαφοροποιούνται, ωστόσο, ανάλογα με την περιοχή. Έτσι, στην Κυψέλη το σύνολο σχεδόν των ερωτηθέντων (93,6%) χαρακτηρίζει την περιοχή «σχετικά ή πολύ ανασφαλή». Το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο μεν αλλά αρκετά υψηλό ούτως ή άλλως στην περιοχή του Δημοτικού Θεάτρου στον Πειραιά (65,3%) και μόνο στην Ηλιούπολη είναι περισσότεροι εκείνοι που αισθάνονται ασφαλείς, εφόσον το 67,9% χαρακτηρίζει την περιοχή ως «πολύ ή αρκετά ασφαλή».

Γράφημα 1. Πώς χαρακτηρίζετε τη γειτονιά στην οποία βρίσκεται το κατάστημά σας

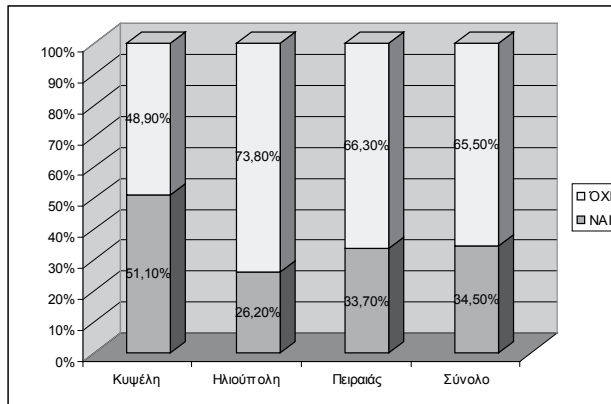
2. Ως μεγαλύτερες απειλές για την επιχείρησή ή το κατάστημά τους αναφέρουν την οικονομική κρίση (30,6%) και έπονται οι κλοπές και διαρρήξεις (25,5%). Με πολύ μικρότερα ποσοστά ακολουθεί ο επαγγελματικός ανταγωνισμός, οι αλλοδαποί και οι κυβερνητικές πολιτικές.

3. Στο ερώτημα «τι μπορεί να σας κάνει να αισθανθείτε ασφαλέστερο στην περιοχή αυτή;» οι περισσότεροι απάντησαν: «Οι πεζές περιπολίες των αστυνομικών» (66,7%). Ακολουθεί η «Ομάδα ΔΙΑΣ» (12,7%) και η «παρουσία περιπολικών» (7,5%). Ο ΑτΓ συγκεντρώνει μόνο το 0,4% που αντιστοιχεί σε 1 απάντηση. Οι λοιπές απαντήσεις αντιπροσωπεύουν πολύ μικρά ποσοστά.

4. Σχετικά με προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησης, διαπιστώθηκε πως λίγο περισσότεροι από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (34,5%) «έχουν γίνει θύματα στην περιοχή της επαγγελματικής τους απασχόλησης». Αξίζει να υπογραμμισθεί, πάντως, ότι στην Κυψέλη –όπου και τα μεγαλύτερα ποσοστά ανασφάλειας- καταγράφονται αντίστοιχα και τα μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης (51,1%).

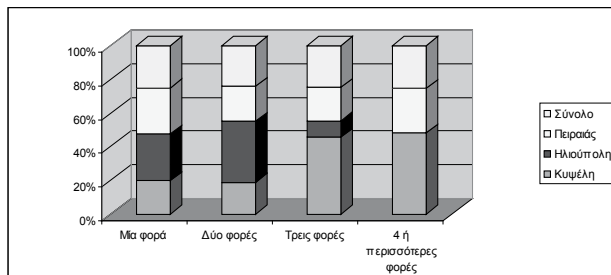
Γενικότερα, η ιεράρχηση των ποσοστών θυματοποίησης είναι αντίστοιχη με εκείνη του χαρακτηρισμού της περιοχής τους ως ανασφαλούς, γεγονός που συνδέει την προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησης με την ανασφάλεια, σύμφωνα και με όσα έχουν καταγράψει οι προηγούμενες ελληνικές έρευνες στην περιοχής της πρωτεύουσας³³.

Γράφημα 2. Θυματοποίηση ανά περιοχή

5. Παρότι τα περισσότερα θύματα αναφέρουν μία παρόμοια εμπειρία, αρκετές είναι και οι αναφορές σε επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση. Η περιοχή που καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι και πάλι η Κυψέλη, όπου και τα μεγαλύτερα ποσοστά ανασφάλειας.

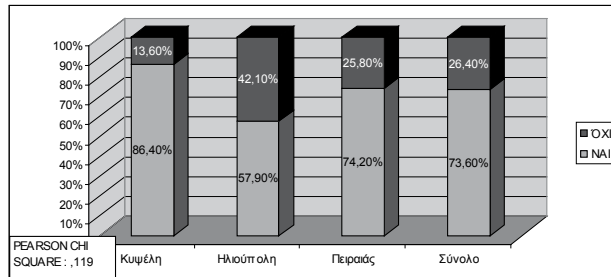
Γράφημα 3. Επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση ανά περιοχή

Τα είδη των εγκλημάτων, ως αναμενόμενα, αφορούν εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Υπερτερούν οι κλοπές και απόπειρες κλοπών (61,1%), οι διαρρήξεις (16,7%), οι μικροαπάτες (13,3%). Δεν απουσιάζουν, όμως και οι βανδαλισμοί (5,6%) και εμμηρησμοί (2,2%) που απασχολούν έντονα το κέντρο της Αθήνας τα τελευταία χρόνια.

6. Τα περισσότερα θύματα δηλώνουν ότι κατήγγειλαν το περιστατικό στην Αστυνομία (73,6%). Το ποσοστό των καταγγελιών είναι περίπου το ίδιο και στις προηγούμενες έρευνες σε κατοίκους της Αθήνας³⁴. Οι περισσότερες καταγγελίες προήλθαν από την Κυψέλη και ακολουθεί ο Πειραιάς και η Ηλιούπολη, κατά ιεράρχηση απόλυτα ίδια με εκείνη της θυματοποίησης και της ανασφάλειας.

Γράφημα 4. Καταγγελία στην αστυνομία

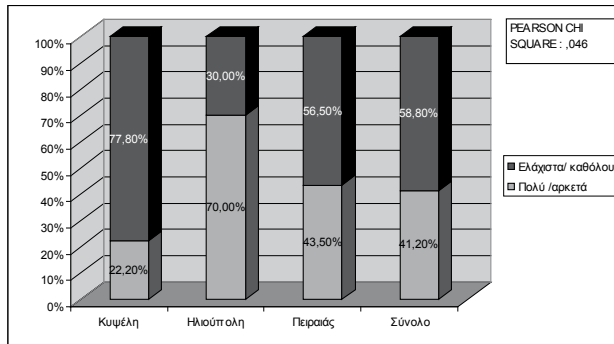
7. Αντιστρόφως ανάλογη με τη θυματοποίηση και την ανασφάλεια είναι η εκφραζόμενη ικανοποίηση από την καταγγελία κατά περιοχή, εφόσον στην Κυψέλη τα ποσοστά της είναι τα μικρότερα από παντού

33. Ch.Zarafonitou, "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence", όπ.παράρ., 2011 σ.σ.50-63.

34. Ζαραφώνιτου Χ. & Κουράκης Ν. & Συνεργάτες, (Αν)ασφάλεια, Τημωρητικότητα και Αντεγκληματική πολιτική, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, εκδ. Α.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σ.46.

(22,2%). Ακολουθεί ο Πειραιάς (43,5%) και η Ηλιούπολη, όπου καταγράφονται θεαματικά για τα δεδομένα της πρωτεύουσας ποσοστά ικανοποίησης (70%).

Γράφημα 5. Ικανοποίηση από την καταγγελία ανά περιοχή.

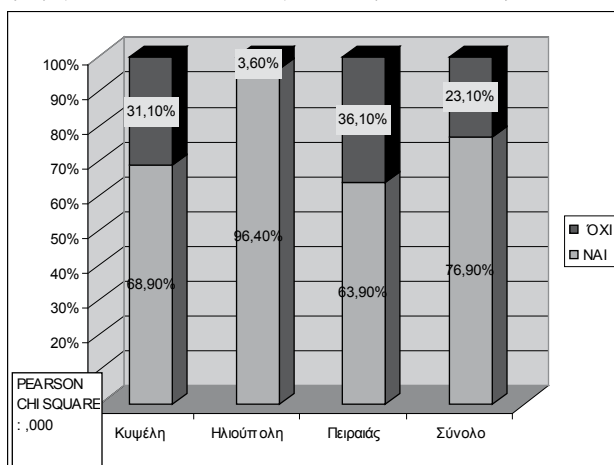

8. Οι λόγοι *ικανοποίησης* διαφοροποιούνται ανάλογα με την γενικότερη απάντησή τους περί ικανοποίησης. Έτσι, οι «ικανοποιημένοι» ιεραρχούν τις απαντήσεις τους ως εξής: έγκαιρη επέμβαση, ενδιαφέρον και προσπάθεια, αποτελεσματικότητα. Αντίστοιχα, οι «ανικανοποιημένοι» αναφέρονται ιεραρχικά στην αναποτελεσματικότητα, αδιαφορία, έλλειψη παρουσίας και ανεπαρκή αντιμετώπιση, γραφειοκρατία.

9. Αξιοσημείωτη είναι η διαπίστωση πως το 87,1% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι ίδιοι ή το κατάστημά τους θα γίνει αντικείμενο εγκληματικής θυματοποίησης μέσα στους επόμενους μήνες. Πολλών μάλλον διότι τα ποσοστά αυτά της *πρόσληψης του κινδύνου* κατανέμονται ομοιόμορφα και στις τρεις περιοχές μελέτης, ανεξαρτήτως παραγόντων όπως η ήδη υπάρχουσα εμπειρία θυματοποίησης (μοναδική ή επαναληφθείσα), η ανασφάλεια, κ.λπ.).

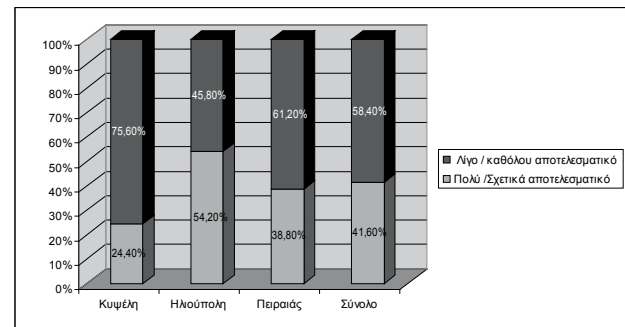
10. Η παραπάνω πρόσληψη του κινδύνου φαίνεται να εξηγεί, άλλωστε, και τα υψηλά ποσοστά λήψης μέτρων αυτοπροστασίας, τα οποία αξίζει να υπογραμμισθεί πως είναι περισσότερα στην πιο απόκεντρη περιοχή, όπου και τα μικρότερα ποσοστά ανασφάλειας και θυματοποίησης.

Γράφημα 6. Τοποθέτηση συστημάτων ασφαλείας ανά περιοχή

11. Αναφορικά με την *αξιολόγηση του έργου της αστυνομίας στην αντιμετώπιση της εγκληματικότητας* στην περιοχή τους, φαίνεται πως τις αρνητικότερες κρίσεις καταγράφουν οι καταστηματάρχες της κεντρικής περιοχής της Κυψέλης, όπου και οι περισσότερες θυματοποιήσεις και η μεγαλύτερη ανασφάλεια. Αξίζει, ωστόσο, να υπενθυμίσουμε ότι στην περιοχή αυτή υπήρχαν και οι περισσότερες καταγγελίες στην αστυνομία. Άρα, η εικόνα περί αναποτελεσματικότητας δεν επιδρά στην απόφαση για καταγγελία, η οποία φαίνεται να επηρεάζεται από την ανάγκη για μεγαλύτερη ασφάλεια.

Γράφημα 7. Αξιολόγηση αστυνομικού έργου

12. Ως κυριότερα *παράπονα από την Αστυνομία* εν γένει αναφέρονται:

- η ανεπαρκής παρουσία και η ελλιπής περιπολίες (21,5%),
- η αναποτελεσματικότητα της δράσης των αστυνομικών σωμάτων (19,6%) και
- η αργοπορία επέμβασης (19%).

13. Στην ερώτηση «*ποιους εμπιστεύεσθε περισσότερο για την ασφάλειά σας*» η πλειονότητα αναφέρεται στην ομάδα Δίας (68,5%) επιβεβαιώνοντας σημαντική σύγκλιση απόψεων με τους ίδιους τους αστυνομικούς. Ο ΑτΓ είναι πιο δημοφιλής μόνο στην κεντρική περιοχή της Κυψέλης.

14. Τα κυριότερα *παράπονά τους από τον τελευταίο* είναι:

- Η ανεπαρκής παρουσία του στην περιοχή (70,3%)
- Η ανεπαρκής πληροφόρησή τους για τον ΑτΓ (18,60%)

Ειδικά για το τελευταίο, είναι αξιοσημείωτο ότι το 80,9% απάντησαν ότι «δεν τους έχουν ενημερώσει για τον ρόλο του ΑτΓ».

15. Αντίστοιχο ποσοστό πιστεύει ότι πρέπει να *βελτιωθεί η εφαρμογή αυτού του μέτρου αστυνόμευσης* σύμφωνα με τα παρακάτω:

- Μεγαλύτερη παρουσία - περισσότερες περιπολίες (78,1%)
- Επικοινωνία/ ενημέρωση πολιτών (10,4%)
- Αποτελεσματικότητα (4,90%)
- Μεγαλύτερο δυναμικό (2,70%)
- Δ.Γ. (3,80%)

16. Όμως και οι *προτάσεις τους για τη βελτίωση εν γένει της αστυνομίας* αναδεικνύουν την ανάγκη για:

- εντονότερη παρουσία, (26,5%)
- περισσότερες περιπολίες (16,5%) και
- καλύτερη κατάρτιση (10,4%).

17. Η στάση των καταστηματάρχων και υπαλλήλων τους είναι καταφανώς θετική απέναντι στη συνεργασία με την αστυνομία στον τομέα πρόληψης και αντιμετώπισης του εγκλήματος, εφόσον το 47,30% τη θεωρεί πολύ χρήσιμη και 41,40% σχετικά χρήσιμη.

18. Ποια αστυνομία όμως; Οι καταστηματάρχες αναφέρονται στα παρακάτω χαρακτηριστικά που θα έπρεπε να έχει η αστυνομία (τα κυριότερα εξ αυτών):

- Να συνεργάζεται με τους πολίτες (23,90%)
- Να είναι προσιτή στον πολίτη (19,90%)
- Να είναι πιο εκπαιδευμένα (16,50%)
- Να κάνει αισθητή/ ορατή την παρουσία της (15,80%)
- Να συνεργάζονται τα διάφορα αστυνομικά σώματα μεταξύ τους (9,30%)

- Να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα (7,30%)

19. Σχετικό με τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι και το ερώτημα «Πιστεύετε ότι προκειμένου οι πολίτες να αισθάνονται ασφαλείς θα πρέπει να περιοριστούν οι ατομικές τους ελευθερίες;» το οποίο τέθηκε και στους αστυνομικούς. Παρότι η πλειονότητα (61,9%) διαφωνεί, σχεδόν το ένα τρίτο του δείγματος δέχεται περιορισμό των ατομικών ελευθεριών προκειμένου να αυξηθεί η ασφάλειά του. Η στάση αυτή αποκλίνει από την αντίστοιχη των αστυνομικών, οι οποίοι ήταν καταφανώς αντίθετοι στο ψευδοδίλημμα «ασφάλεια ή ελευθερία». Αξίζει να αναφερθεί πως το ποσοστό καταφατικών απαντήσεων είναι πολύ μεγαλύτερο μεταξύ των ανασφαλών έναντι των ασφαλών (45,50% vs 27,70%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την εξέταση των αποτελεσμάτων της έρευνας στους αστυνομικούς, συνάγεται μια μάλλον επιφυλακτική στάση απέναντι στον Αστυνομικό της Γειτονιάς από πλευράς συναδέλφων τους. Η στάση αυτή απορρέει πιθανότατα από μια σχετική σύγχυση όσον αφορά στην 'ταυτότητα' του, εφόσον ο κοινωνικός του ρόλος υπερτερεί του αντίστοιχου αστυνομικού και οι γραφειοκρατικές του αρμοδιότητες/καθήκοντα υπερτερούν των αντίστοιχων εκτελεστικών/επιχειρησιακών. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά δεν επιτρέπουν την ταύτιση του συγκεκριμένου μέτρου αστυνόμευσης του Αστυνομικού της Γειτονιάς με την αποκαλούμενη «κοινωνική αστυνόμευση»³⁵. Αξίζει να επισημανθεί, ωστόσο, ότι τόσο οι καταστηματαρχές όσο και οι αστυνομικοί εξέφρασαν την επιδοκιμασία τους σε ένα μοντέλο αστυνόμευσης το οποίο να συνδυάζει τα χαρακτηριστικά της εγγύτητας και της αποτελεσματικότητας στον τομέα της πρόληψης του εγκλήματος και της αντιμετώπισής του.

Η έρευνα στους καταστηματαρχές, επιβεβαιώνοντας και τις προγενέστερες έρευνές μας στους κατοίκους της πρωτεύουσας, κατέγραψε ένα σημαντικό έλλειμμα εμπιστοσύνης απέναντι στην αστυνομία, το οποίο συνδέεται με τα υψηλά ποσοστά ανασφάλειάς τους. Όπως και στις προηγούμενες ελληνικές έρευνες, διαπιστώθηκε και εν προκειμένω θετική συσχέτιση της ανασφάλειας με την προηγούμενη εμπειρία θυματοποίησης και ενίσχυσή της στις περιπτώσεις επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης. Αντίθετα, η πρόσληψη του κινδύνου παρουσιάζεται σημαντικά ανεξάρτητη από την ανασφάλεια και τη θυματοποίηση, εφόσον ισοκατανέμεται σε όλες τις περιοχές αγγίζοντας πολύ υψηλά επίπεδα, κατά τρόπο που να αντανάκλα μια μάλλον γενικότερη αναπαράσταση της εγκληματικότητας ως «σοβαρού κοινωνικού προβλήματος».

Η εντύπωση αυτή ενισχύεται ιδιαίτερος μέσα από την πρόσληψη της υποβάθμισης της ποιότητας ζωής στην περιοχή εγκατάστασης. Έτσι, τα σημάδια «περιβαλλοντικής και κοινωνικής αταξίας»³⁶ συναρτώνται θετικά με την ανασφάλεια, όπως συμβαίνει και εξοχόν στην περίπτωση της κεντρικής περιοχής της πρωτεύουσας, όπου παρατηρείται και αντικειμενική συγκέντρωση παρόμοιων προβλημάτων (παράνομη μετανάστευση, πορνεία και ναρκωτικά, παρεμπόριο, κλοπές, ληστείες, διαρρήξεις). Τα προβλήματα αυτά εντάθηκαν ιδιαίτερος τα τελευταία

35. J.P.Brodeur, « Police et recherche empirique », in D.Szabo & M.LeBlanc (Eds), *Traité de Criminologie empirique, Les presses de l'Université de Montréal*, 1994, 221-261(235): «ένα νέο μοντέλο αστυνομίας, το οποίο ευνοεί την επίλυση των προβλημάτων της κοινότητας μέσα από την κατασταλτική αντίδραση απέναντι στα ατομικά περιστατικά και το οποίο προτείνει τη σύσταση μιας διεταιρικής μεταξύ αστυνομίας και κοινότητας με στόχο την επίλυση των προβλημάτων που αφορούν την τήρηση της τάξης και την εγκληματικότητα».

36. G. Hideg & R. Manchin, *Environment and safety in European capitals*, Research paper, EUICS Consortium, 2005. Μια τέτοια προσέγγιση εστιάζει στο «κοινωνικό νόημα» των εννοιών της «αντακοινωνικότητας» και της «κοινωνικής συνοχής», J. Jackson, *Experience and expression. Social and cultural significance in the fear of crime*, στο *British Journal of Criminology*, Vol.44, 2004, 946-966.

χρόνια εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης, της οποίας οι συνέπειες είναι εμφανείς στην εμπορική δραστηριότητα του Κέντρου, καθώς και της μαζικής εγκατάστασης μεταναστών. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνδέονται με την εντύπωση περί απουσίας κρατικού ενδιαφέροντος και επίσημου κοινωνικού ελέγχου των εγκληματικών απειλών και εγκατάλειψης των κατοίκων στην τύχη τους. Για το λόγο αυτό και η απαίτηση για τη φυσική παρουσία της αστυνομίας μέσω των πεζών περιπολιών είναι εντονότερη.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη πόλη βιώνει συχνά την πολυπολιτισμικότητα ως πολιτισμική σύγκρουση, με συνεπακόλουθο την υποκατάσταση του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου από την καχυποψία, τον ανταγωνισμό και την έλλειψη κοινωνικής αλληλεγγύης. Στο περιβάλλον αυτό διακυβεύονται δύο βασικά στοιχεία της ατομικής και κοινωνικής ανάπτυξης: η ασφάλεια και η ελευθερία. Στις περιπτώσεις «κρίσεων», όπως αυτές που αντιμετωπίζει η Αθήνα σήμερα, ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους οφείλει να είναι καθοριστικός. Μέσα από τις απαραίτητες ενέργειες με την τοπική κοινωνία και τους αρμόδιους φορείς, είναι προφανής η ανάγκη συνδυασμού άμεσων παρεμβάσεων και μακροπρόθεσμων πολιτικών, ούτως ώστε η πόλη να ξαναβρεί το θετικό της ρόλο και οι πολίτες της να μπορούν εξίσου να την «ιδιοποιηθούν».

Βιβλιογραφία

Box St., C. Hale, G. Andrews, "Explaining fear of crime", στο *British Journal of Criminology*, Vol.28, 1988, 340-356(353).

Bradford B., J.Jackson, E.Stanko, "Contact and Confidence: revisiting the impact of public encounters with the police", *Policing and Society*, 19 (1), 2009: 20-46.

Bratton W.J., « Crime is down in N.York city: Blame the police », N.Dennis (Ed.), *Zero tolerance: Policing a free society*, London, Institute for Economic Affairs, 1997, σ.σ.29-42.

Brodeur J.P., « Police et recherche empirique », in D.Szabo & M.LeBlanc (Eds), *Traité de Criminologie empirique, Les presses de l'Université de Montréal*, 1994, 221-261.

Clarke R.V. and Felson M. (Eds), *Routine activity and rational choice*, London, Transaction, 1993.

Cornish D.B. & V.Clarke, "The Rational Choice Perspective", στο R.Wortley & L.Mazerolle, *Environmental Criminology and Crime Analysis*, Willan Publ., USA, 2008, 21-47.

Crawford A.: "The Local Governance of Crime. Appeals to Community and Partnerships", *Gladerdon Studies in Criminology*, Oxford University Press, New York 1999, σ.σ. 28-31.

D.Povey, K.Smith (Eds), T.Hand, L.Dodd (2009). *Police powers and procedures England and Wales 2007/8*, Home Office Statistical Bulletin.

Eklblom P., "Situational crime prevention", in E.MacLaughlin and J.Muncie, *The Sage Dictionary of Criminology*, όν.παρ.α., 2006, 383-385.

Felson M., *Crime and everyday life*, 2nd ed., Thousand Oaks, CA, Pine Forge Press, 1997.

Hideg G. & R. Manchin, *Environment and safety in European capitals*, Research paper, EUICS Consortium, 2005.

Hope T., "Community Crime Prevention", στο M.Tonry & D.Farrington (Eds), *Building a Safer Society. Strategic Approaches to Crime*, University of Chicago Press, Chicago, 1995.

Jackson J., *Experience and expression. Social and cultural significance in the fear of crime*, στο *British Journal of Criminology*, Vol.44, 2004, 946-966.

Jackson J., B.Bradford, "What is trust and confidence in the Police?", *Policing*, 2010, 4(3): 241-248.

Jackson, J., Bradford, B., Hohl, K. and Farrall, S., 'Does the Fear of Crime Erode Public Confidence in Policing?', στο *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 3, 1, 2009, 100-111.

Killias M., *Précis de Criminologie*, Staempfli Editions SA Berne, 2001, 429.

Mouhanna Ch., Coll. D.Arriau, *Quel service pour quel public? Une tentative d'évaluation chiffrée de l'image de la Police dans la population face à la territorialisation*, Centre d'Analyse, d'Information et d'Intervention, Convention IHESI no 99/79, Juillet 2000.

Pease K., "Rational choice theory" in E.MacLaughlin and J.Muncie, *The Sage Dictionary of Criminology*, 2006, 339-341.

Tapio Kaariainen J., "Trust in the police in 16 European countries", *European Journal of Criminology*, vol. 4(4), 2007: 409-435.

Tonry M. & D.Farrington, "Strategic approaches to crime prevention", in M.Tonry & D.Farrington (Eds), *Building a safer society*, University of Chicago Press, Chicago, 1995, 1-20.

Tseloni A. & Ch.Zarafonitou, "Fear of crime and victimisation: A multivariate multilevel analysis of competing measurements", *European Journal of Criminology*, vol.5, 2008, 387-409.

Van Dijk, J.J.M., Manchin, R., Van Kesteren, J.N., Hideg, G., *The burden of crime in the EU. A comparative analysis of the European Survey of Crime and Safety (2005 EU ICS)*, Gallup Europe, Brussels, 2007.

Virta S., "Community Policing", E.McLughlin & J.muncie., *The Sage Dictionary of Criminology*, 2nd ed., Sage, London, Thousand Oaks, N.Delhi, 2006, 52-54.

Zarafonitou Ch. (Guest Editor), "Fear of crime. A comparative approach in the European context", Special Issue of *Criminology*, October 2011.

Zarafonitou Ch., "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence", in Ch.Zarafonitou (Guest Editor), Special Issue "Fear of crime. A comparative approach in the European context", *CRIMINOLOGY*, October 2011, pp.50-63.

Zarafonitou Ch., "New tendencies in prevention policy in Greece: Local Crime Prevention Councils and the partnership model", στον *Τμητικό Τόμο για την Α.Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*, Τ.Β', Νομική Βιβλιοθήκη-Bruylant, Αθήνα-Βρυξέλλες 2003, σ.σ.1563-1573.

Zvekic U., « Les attitudes des victimes envers la police et la punitivité: résultats des sondages internationaux de victimisation », στο *Revue Internationale de Criminologie et de Police Technique*, τ.1/1997, 3-16 (8).

Αστυνομική Ανασκόπηση, τ.260, Μαρτίου – Απριλίου 2010.

Αστυνομική Ανασκόπηση, τ. 259, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010.

ΕΛ.ΑΣ : www.astynomia.gr

Ζαραφώνιτου Χ. & Κουράκης Ν. & Συνεργάτες, (Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική πολιτική, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, εκδ. Α.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009, σ.46.

Ζαραφώνιτου Χ., "Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence", in Ch.Zarafonitou (Guest Editor), Special Issue "Fear of crime. A comparative approach in the European context", *Criminology*, October 2011, pp.50-63.

Ζαραφώνιτου Χ., Ν. Κουράκης & Συνεργάτες, (Αν)ασφάλεια, Τιμωρητικότητα και Αντεγκληματική πολιτική, Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, εκδ. Α.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009.

Ζαραφώνιτου Χ., (Επιστ.Υπεύθ.), Β.Λέκκα, Α.Πατελάκη (Συνεργ.), «Νέες μορφές ασυνόμευσης και η επίδρασή τους στο αίσθημα ασφάλειας των καταστηματαρχών Αθήνας και Πειραιά», αδημοσίευτη έρευνα, Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2010.

Ζαραφώνιτου Χ., «Τοπική κοινωνία και αντεγκληματική πολιτική: Όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής των πολιτών στις κοινοτικές μορφές πρόληψης της εγκληματικότητας», στο Ε.Φασούλα, Φ.Μηλιώνη, *Κοινωνία, Έγκλημα, Εθελοντισμός*, Εργαστήριο ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, Τμήμα Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών, 25, Εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011, 45-61.

Ζαραφώνιτου Χ., *Ο φόβος του εγκλήματος. Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*, Μελέτες Ευρωπαϊκής Νομικής Επιστήμης, Εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002, ελληνικά/αγγλικά.

Ζαραφώνιτου Χ., *Πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Οι σύγχρονες τάσεις της εγκληματολογικής έρευνας*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2003.

Κουράκης Ν., (Επιμ.), *Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας*, Α.Σάκκουλας, ΕΠΕΕ 8, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007.

Πανούσης Γ., «Prévention dans la ville : cela nous concerne tous», στο *Εγκληματολογικοί Ανα-στοχασμοί*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σ.σ.313-318.

Παπαθεοδώρου Θ., «Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της εγκληματικότητας, ένα όργανο συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής», στο *Ποινική Δικαιοσύνη*, 6/1999, σ.σ.602-607.

Τζαννετάκη Τ., *Ο νεοσυντηρητισμός και η πολιτική της μηδενικής ανοχής*, εκδ. Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη-Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας: http://www.yptp.gr/images/stories/FILES09antegklimatik_i_politiki_2010-2014.pdf

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

ΑΘΗΝΑ Μαυρομικάλη 23, Τηλ.: 210 3678800 (30 γραμμές), ΑΘΗΝΑ Μαυρομικάλη 2, Τηλ.: 210 3607521,
ΠΕΙΡΑΙΑΣ Φίλωνος 107-109, Τηλ.: 210 4184212, ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Φράγκων 1, Τηλ.: 2310 532134,
ΠΑΤΡΑ Κανάρη 28-30, Τηλ.: 2610 361600

www.nb.org • e-mail: info@nb.org

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ